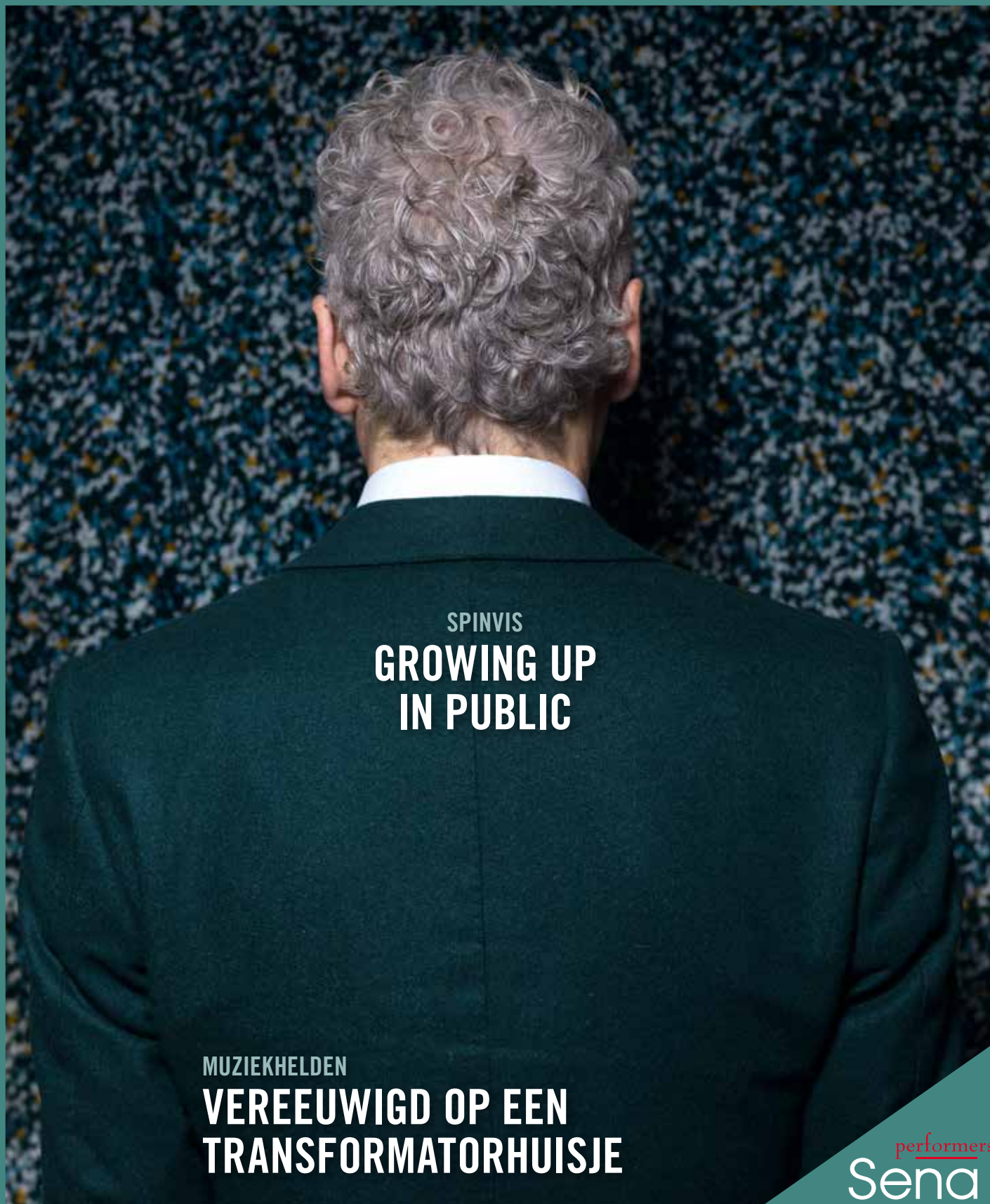

PERFORMERS

MAGAZINE

MAGAZINE VOOR UITVOERENDE KUNSTENAARS | DEC 2021 | NR. 4 | JAARGANG 21

SPINVIS
**GROWING UP
IN PUBLIC**

MUZIEKHELDEN
**VEREEUWIGD OP EEN
TRANSFORMATORHUISJE**

performers
Sena

van de redactie

EEN CULTUUR- EXPLOSIË IN JE ACHTERTUIN

Het jaar loopt ten einde en wie weet misschien de pandemie ook wel. Altijd blijven hopen, want het zijn rare tijden en onze sector komt nogal aan de beurt. Het is wrang, maar toch is het inspirerend om te zien hoe men de moed erin houdt. Notekrakerwinnaars Nana Adjoa en Spinvis hebben de tijd in elk geval goed besteed en vertellen daar mooi over in dit magazine. Ook hebben we aandacht voor een goed initiatief. Cultuurexplosie is een website die laat zien wat een mooie producties er tot stand zijn gekomen met steun van de overheid en onder andere onze eigen sociaal-culturele gelden. Heel fijn dat de minister wil komen om zo'n website te openen, maar verder hoeven we van de politiek niet al te veel te verwachten.

WAT DOEN WE ZELF OM ONS CULTUREEL ERFGOED IN ERE TE HOUDEN?

Wat doen we zelf om ons cultureel erfgoed in ere te houden? Onze redacteur Jimmy Tigges gaat in een mooie nieuwe serie op onderzoek. In de regio Den Haag zijn ze trots op hun helden en dat zie je daar terug in de openbare ruimte. Mooie initiatieven. Lijkt mij een leuk idee als wij ons daardoor laten inspireren. Een Cultuurexplosie op internet is een geweldig begin, maar waarom geen Cultuurexplosie in de eigen wijk? Nieuwegeiners, koop een paar spuitbussen en portretteer Spinvis op een blinde muur in zijn woonplaats. Neem een grasmaaier ter hand, Amsterdammers. Maai 's nachts stiekem een portret van Nana Adjoa en Dennis van Leeuwen in het gazon van het Sarphatipark. Of maak zelf een playlist met oude en nieuwe Nederlandse songs die volgens u iedereen moet horen en vraag aan de lokale middenstand of ze die op repeat zetten. Vraag niet wat cultuur voor u kan doen, maar stel uzelf de vraag: wat kan ik voor de cultuur doen? Maken wij er een mooie reportage over. Tot volgend jaar!

Duijf

PERFORMERS MAGAZINE

wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de Sena-sectie Uitvoerende Kunstenaars. Het blad is bestemd voor rechthebbende uitvoerende kunstenaars en andere geïnteresseerden. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

©2021 Sena-sectie Uitvoerende Kunstenaars

HOOFDREDACTEUR: Matthijs van Duijvenbode

REDACTIE: Jeroen Akkermans,
Matthijs van Duijvenbode
Anita Verheggen

EINDREDACTIE: Jeroen Akkermans

VORMGEVING: Robert Swart

COVERFOTO: Spinvis

Foto: Ivo van der Bent

ILLUSTRATIES: Robert Swart

OPLAGE: 17.980 ex.

AUTEURS: Guido van Oorschot, Jimmy Tigges,
Rianne van der Molen, Erik Thijssen,
Sandra Havekes, Jowi Schmitz,
Anita Verheggen, Olivier de Neve
en Henk Westbroek

REDACTIEADRES: Catharina van Renneslaan 20,
Postbus 113, 1200 AC Hilversum
Telefoon: (035) 625 17 00
E-mail: performers@sena.nl
Website: www.sena.nl/performers-magazine

SPINVIS

Spinvis brak door als 'oude man van 40'.

KLASSIEK

De Nederlandse componist Hawar Tawfiq haast zich deze herfst van première naar première.

4

10

NANA ADJOA EN DENNIS VAN LEEUWEN

Appen elkaar soms 24/7.

MUZIEKHELDEN

Straatgevels, plaquettes en transformatorhuisjes eren de muziekhelden van nu en weleer.

16

20

EN VERDER

7 SENA NIEUWS

8 DE WAARDE VAN MUZIEK

12 HOE DOET IE HET?

18 HANDHAVING AUTEURSRECHT ONLINE

24 FAIR PAY EUROSONIC

26 PODIUM

27 HENK WESTBROEK

Bijna twintig jaar geleden werd hij in één klap beroemd met het eigenzinnige album Spinvis. Vele albums en projecten later is er een grote en vaste schare fans. En voor zijn bijzondere en invloedrijke liveprestaties, won Erik de Jong dit jaar de Gouden Notekraker. “Het was voor mij echt *growing up in public*.”

Door Rianne van der Molen
Foto's: Ivo van der Bent

Erik de Jong (60) ziet een duidelijke lijn in Nederland. “Muzikanten die net boven die lijn zitten – en dus genoeg verdienen met optredens, albums en Spotify – hebben het de afgelopen periode wel gered,” zegt hij in zijn lichte, vierkante huiskamer in Nieuwegein. “Maar muzikanten die voor de pandemie net genoeg verdienden met optredens, vielen buiten de boot. Die moesten om rond te komen opeens een baantje zoeken. Heel ingrijpend als je altijd van muziek hebt kunnen leven. Ik denk dat door de crisis die lijn scherper is geworden. Ik ben dankbaar dat wij net boven die lijn zitten. Daardoor konden we het redden.”

Hij zegt met nadruk ‘we’. Hij is blij dat het lukte om het hele Spinvis-team – van muzikanten tot geluidstechnici en lichtmensen – door te betalen. “Daardoor is ons kluppie heel gebleven. Dat is niet vanzelfsprekend. Want nu het langzaam steeds meer opengaat, zie ik hoe veel mensen weg zijn. Vooral zelfstandige technici voor licht en geluid en bouwers voor bijvoorbeeld festivals. Die zijn simpelweg ander werk gaan zoeken. Probeer die ervaring maar eens terug te krijgen. Dat is echt wel aan de hand.”

KIJKDOOS

Hoe treurig die ontwikkeling ook is, Erik ziet ook de positieve kanten van deze tijd. In alle rust kon hij tijdens de eerste lockdown zijn album 7.6.9.6. (verschenen in oktober 2020) afmaken en ondertussen

experimenteerde hij met streamen. “Wat kon ik doen wat binnen de regels zou vallen? Het voelde als een speeltuin. We gingen een nieuw soort concerten streamen. We bouwden een soort kijkdoos, waarbij de camera het oog was waar het publiek door keek. Achter ons stond een green screen, waar we alles op konden projecteren. Dan was het opeens alsof ik in het heelal stond, of in de jungle. Daar hebben we een hoop lol mee gehad.”

Ook bracht hij samen met ontwerpersduo International Silence de app *Alles is* – een elektronische muziekvoorstelling van Spinvis en zangeres/celliste Saartje Van Camp – uit, waarvoor ze een bijdrage van Upstream kregen. Wie de AR-app downloadt en richt op een willekeurige plek in de kamer, ziet animaties verschijnen. Dozen van bol.com, selfiesticks, bestek, tandenborstels, thermometers en Erik en Saartje zelf. “Er zit zoveel in deze app. Je kunt er met je telefoon helemaal omheen draaien en steeds iets nieuws zien. Heel gaaf om met dat soort ontwikkelingen te spelen.”

ZWETEN

Ondanks die creatieve vormen, knaagde er iets in die periode. “Ik miste het optreden meer dan ik verwachtte. Zien hoe mijn liedjes hun weg vinden naar het publiek vind ik heel mooi.” De rol van frontman is hem de laatste jaren steeds beter gaan passen. Vooral als hij terugkijkt naar de tijd waarin hij debuteerde. “Des-

‘IK HEB
MOETEN
LEREN DAT
OP EEN
PODIUM
ALLES
BETEKENIS
HEEFT’

tijds was ik echt zoekende. Eerder speelde ik gitaar in punkbands, maar dat was gewoon spelen en zweten. Als frontman van Spinvis werd ik geconfronteerd met hele andere vragen. Hoe zie je eruit, welke kleren draag je en hoe beweeg je je? Daar hebben mensen opeens een mening over. Hoe moest ik me daartoe verhouden? In die eerste jaren had ik nog weleens het idee dat ik de zaal iets moest verkopen. Ze enthousiast maken voor mijn muziek. Later realiseerde ik me: ze zijn al enthousiast. Doe gewoon zo goed mogelijk wat je al kunt. Het was voor mij echt *growing up in public*.’

Hij denkt vaak na over wie hij is op een podium. “Ik heb moeten leren dat alles op een podium betekenis heeft. Je maakt een voorstelling en als je ondertussen steeds aan je hoofd krabt, verbinden mensen dat aan je verhaal. Zelfs het pakken van een glas water wordt opeens onderdeel van de show. Wil je dat? Dat is iets wat je je als muzikant moet blijven afvragen.”

FERRY

Al doende leerde hij en werd Spinvis een vaste waarde in de Nederlandse popmuziek. Mede dankzij Ferry Roseboom en de rest van Excelsior Recordings, benadrukt Erik. “Achteraf is mijn keuze voor Excelsior allesbepalend geweest.” Toen hij destijds zijn demo stuurde, kende hij het label overigens amper. “Ik wist alleen dat ze goeie platen uitbrachten van bijvoorbeeld Daryll-Ann en Johan. Maar wat er gebeurde toen ik mijn demo stuurde, lijkt een sprookje. Op basis van die demo werd ik meteen getekend. Ik had geen netwerk en was een oude man van 40; dat helpt normaal gesproken niet mee. Maar Ferry had er vertrouwen in en dat heeft me ontzettend veel gebracht.”

Dat zijn debuut vervolgens enthousiast werd onthaald was geweldig, maar hoe zorg je er daarna voor dat de aandacht blijft? “Dat is helemaal het werk van Ferry

geweest. Ik vind het een wonder van een man. Als je met hem naar muziek luistert, hoort hij alles. Terwijl: hij is niet eens een muzikant. Hij is buitengewoon enthousiast, met een hartstochtelijke liefde voor muziek. Laatst speelde ik in de Roma in Antwerpen. Ferry ging mee en stond vervolgens achter de merchandise-kraam. Dat hoeft je als platenbaas niet te doen hè? Maar hij wil dat publiek ontmoeten, met ze praten en verbinding maken. Daarom weet hij mensen zo goed te bereiken.”

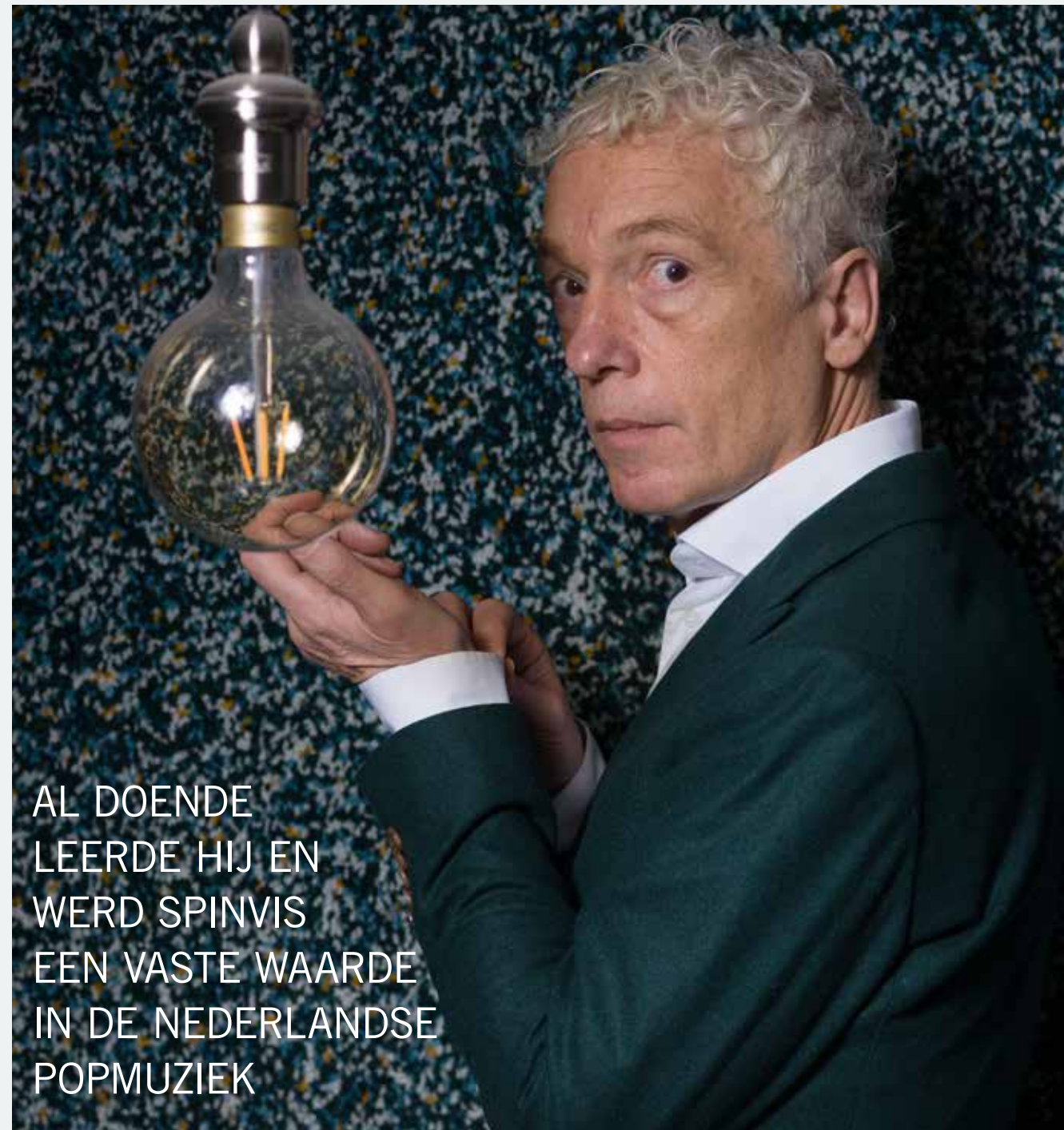
NAAR DE KERN

Dat hij Ferry en de anderen van Excelsior

achter zich heeft staan, helpt hem om te kunnen focussen op wat hij zelf het liefste doet. “Popliedjes maken is mijn grote liefde. Dat is de afgelopen jaren echt duidelijk geworden. Tien jaar geleden had ik allemaal wilde plannen voor bijvoorbeeld samenwerkingen, maar nu wil ik me focussen op die eigen liedjes. Zo denk ik na over een instrumentaal album. Met instrumentale muziek is het ooit begonnen, ik zou wel weer eens zonder teksten willen.” Hij zucht even. “Ik ben 60 geworden en als het een beetje meezit kan ik door tot mijn 75ste. Ik ben niet lui, maar een album maken gaat niet snel. Misschien kan ik er nog een stuk of vijf maken, maar dan

moet ik niet allerlei andere dingen gaan doen. Dus voor mij even geen samenwerkingen of andere projecten. Dat feest is nu voorbij, ik moet terug naar de kern.”

Op sommige dagen spijt het hem dat hij een laatbloeiër is. “Als ik op mijn 20ste was begonnen, had ik nu misschien nog 20 jaar gehad. Maar het heeft geen zin om zo te denken, ook omdat ik die muziek nooit had kunnen maken op mijn 20ste. Die gedachte komt vooral omdat ik dit leven zo ontzettend leuk vind. Ik hoef niet groter, ik hoef niet meer, ik wil gewoon muziek maken en spelen. Het zou geweldig zijn als dat nog minstens 15 jaar kan.”

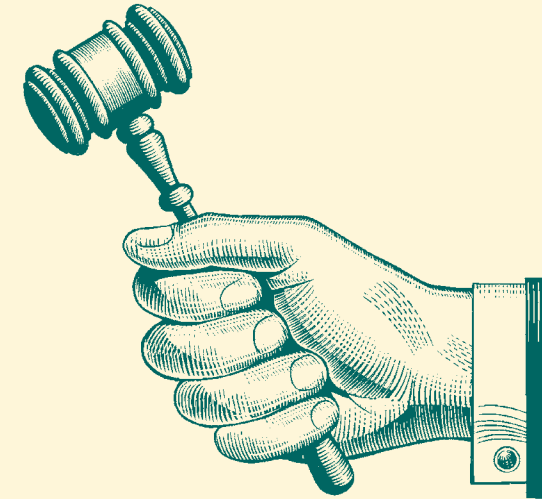

AL DOENDE
LEERDE HIJ EN
WERD SPINVIS
EEN VASTE WAARDE
IN DE NEDERLANDSE
POPMUZIEK

Hoge Raad heeft arrest gewezen in de 'Dance-zaak'

Vrijdag 12 november jl. heeft de Hoge Raad arrest gewezen in de 'Dance-zaak'. Het beroep van de Dance-organisatoren is verworpen en daarmee komt een eind aan een jarenlange juridische procedure. De zaak ging over een billijke vergoeding voor het openbaar maken van commerciële fonogrammen op dance-evenementen. Het oordeel van het hof is dat het redelijk is om uit te gaan van een aandeel Sena-repertoire van 60%. Het hof heeft als uitgangspunt genomen dat er tussen 'ticketprijs' en 'prijs per bezoeker' geen recht evenredig verband bestaat. Door deze uitspraak is de billijke vergoeding vastgesteld op een tarief van 1,625% van de recette bij 60% Sena-repertoire. Wij hebben er vertrouwen in dat we samen met de Dance-organisatoren tot een constructieve afwikkeling komen over het verleden en duidelijke afspraken kunnen maken naar de toekomst toe.

Door deze uitspraak roepen wij rechthebbenden in de elektronische muziek op om zichzelf en hun repertoire aan te melden. In de komende jaren gaan wij significante bedragen doorbetalen, waardoor een inschrijving bij Sena voor rechthebbenden in de elektronische dancemuziek echt gaat lonen.

Sena Nieuws

BSN-nummer verplicht in 2022

In januari wordt er een wijziging in MySena doorgevoerd, namelijk dat het BSN-nummer weer wordt geïntroduceerd. Sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming mochten wij dit niet meer vastleggen omdat de juridische grond vanuit de belastingdienst hiervoor ontbrak.

Met ingang van 2022 hebben is er wel weer wettelijke noodzaak om het BSN-nummer op te vragen. Per januari wordt MySena voorzien van een pop-up om je erop te attenderen dat jouw BSN niet bekend is bij Sena. We willen je vragen dit nummer zo snel mogelijk door te geven, want zonder BSN kunnen wij niet meer uitbetalen.

Repertoire 2018

Heb jij repertoire over 2018 dat nog niet is aangemeld? Doe dit zo snel mogelijk, want op 31 december sluiten we dit jaar af en verwerken we repertoire over 2018 niet meer. Aanmelden kan via MySena of de Sena-app. Vanaf nu is het ook mogelijk om in MySe-

na een link door te sturen naar aangemeld repertoire aan je collega-muzikanten via mail of WhatsApp. Zij hoeven dan alleen nog hun eigen details in te vullen, de rest hebben wij al gedaan. Dat scheelt werk en je weet dat alle details overeenkomen met je collega's.

Sena sluit convenant over RAAP-toeslag

Sena heeft het afgelopen jaar een convenant gesloten met een aantal (branche)organisaties over de RAAP-toeslag. Er is rekening gehouden met de belangen van zowel muziekgebruikers als rechthebbenden van Sena. Er is een commercieel akkoord gesloten voor 2021 en 2022. Zowel VNO-NCW en MKB-Nederland als Sena steunen actief de (inter) nationale lobby richting de Europese Commissie om te komen tot invoering van materiële wederkerigheid in Europese regelgeving. Als, en zodra de Europese regels en/of de wet weer wordt aangepast, zal dat tot gevolg hebben dat de toeslag direct komt te vervallen.

Laatste nieuws

Kijk voor het laatste nieuws regelmatig op onze website of log in via MySena.

DE WAARDE VAN MUZIEK

Elke winkel heeft een eigen publiek en een eigen sfeer. Die sfeer wordt mede bepaald door het interieur, de bediening – en vaak ook door de muziek. Performers Magazine praat met Carmen van Deuren van literair café ABC Libertas in Arnhem.

Door Jimmy Tigges
Foto: Minke Faber

Bier, boeken en koffie. Dat lijkt een treffende omschrijving van het concept achter het Arnhems Boeken Café (ABC) Libertas. “Ik wilde een café beginnen met iets extra’s”, vertelt initiatiefneemster Carmen van Deuren die haar inspiratie vond in een Gronings equivalent. Een café met tweedehands boeken, dat leek haar een perfecte combinatie. Een gezellige ruimte waar je, onder het genot van een drankje, kan snuffelen aan klassieke romans, biografieën of boeken over filosofie, seks, kunst of fotografie. Maar ook kinderboeken of strips. Met een centraal geplaatste bar, zodat alle muren van onder tot boven konden worden bedekt met speciaal ontworpen boekenkasten. Met lampen op de planken, zodat liefhebbers ook ’s avonds een beschut plekje kunnen zoeken om te lezen.

Van Deuren opende haar zaak in het centrum, maar moest door de uitdijende boekenvoorraad al snel verhuizen naar een groter pand in het trendy Modekwartier. “Veel mensen doneren hun tweedehands boeken, zodat onze voorraad

steeds wordt aangevuld. Ik zoek uit welke naar de kringloop gaan en welke we houden, een kwestie van smaak en gevoel. Als je dit wat langer doet krijg je wel door welke boeken mensen graag willen doorbladeren of inkijken.” Haar zaak trekt uiteenlopend publiek. “Ouders met kinderen voor de voorleesmiddagen, mensen op leeftijd die speciaal voor de boeken komen, studenten van de Arnhemse kunst-academie ArtEZ, scholieren die hun huiswerk komen maken. De klandizie is breed en ze komen uit alle lagen van de bevolking.”

Hoe belangrijk muziek is in deze cultuurhaven voor gezelligheidsmensen? “Ik denk dat muziek zeer bepalend is voor de sfeer in een café. Er werken hier allemaal mensen met een uitgesproken muzieksmaak. Ze krijgen de vrijheid om te draaien wat ze willen. Ze voelen ook heel goed aan wat mensen willen horen. We draaien veel uit de jaren vijftig, zestig. Overdag wat rustiger, ’s avonds meer swing. Mix-lijsten met bekende nummers, maar we zetten ’s middags ook wel eens een heel album van Sam Cooke op. Dat past hier geweldig. Op dit moment staat Motown Classics op, *Reflections* van The Supremes. De keuze is vrij breed, van Creedence Clearwater Revival tot de Schotse singer-songwriter Paolo Nutini of het trio Khruangbin uit Texas, met zijn Aziatische invloeden. Maar ook de Beatles, daar houdt iedereen wel van, een beetje bossanova af en toe, de Buena Vista Social Club. Het hangt af van het moment, elk

dagdeel heeft zijn eigen sfeer. ’s Ochtends zitten bezoekers aan de koffie met taart, in de middag is er het voorleesuur. Op het borreluur wordt het gezellig, bij het drinken van een speciaalbiertje. ’s Avonds wordt er zelfs gedanst. Vandaar dat de muziek zo gevarieerd is. Alles van cd of streamingdiensten, voor het draaien van grammofoonplaten hebben we geen tijd.”

Maandelijks staat de ‘Libertas Live Session’ gepland, onder de noemer ‘Arnhem Unplugged’. Kleinschalige optredens van een jazzpianist, twee cellisten of een singer-songwriter. De sessies zijn onderdeel van een scala aan activiteiten zoals poëzieavonden, dansworkshops, spelletjesavonden, lezingen. Uiteraard voor zover de coronamaatregelen het toelaten. Van Deuren opende haar eerste zaak kort voor de crisis begon. “We hadden het geluk dat we ook boeken verkopen. En dat mensen meer gingen lezen en graag kleine ondernemers willen helpen. We hebben een Coffee-to-go gehad, en een actie Koek & Boek. Dan kreeg je iets mee om te lezen voor thuis, bij een bestelling.” Zo lijkt ze de moeilijke tijden door te komen. “Kwestie van overleven en aanpassen.”

‘IK DENK DAT MUZIEK ZEER BEPALEND IS VOOR DE SFEER IN EEN CAFÉ’

CAFÉ ABC LIBERTAS, ARNHEM

KLASSIEK

Het is 4 november 2020, Hawar Tawfiq krijgt telefoon. Spetterend nieuws van zijn uitgever: het Koninklijk Concertgebouworkest nodigt hem uit een nieuwe compositie te schrijven. De première is gepland voor een jaar later, in december 2021. Niemand minder dan Jaap van Zweden dirigeert dan de eerste uitvoering. “Natuurlijk was ik blij”, zegt Tawfiq (38). “Maar eerlijk gezegd kwam de vraag wel op een ongelukkig moment.” Hij had zichzelf net zwaar op de proef gesteld met *Babylon aan de IJssel*, een complex muziektheaterstuk rond een vlucht uit het Mid-den-Oosten. En hij had een jaar vrijgemaakt voor het schrijven van een *Requiem* in opdracht van het festival November Music in Den Bosch. “Dus eigenlijk had ik geen tijd voor het Concertgebouworkest. Maar ja, tegen zo’n opdracht zeg je geen nee.”

EMIGRATIE

Op z’n 15de kwam hij vanuit Iraaks-Koerdistan naar Nederland. Tawfiq trok de aandacht met zijn vioolspel en begon een jaar later aan de vooropleiding van het conservatorium in Tilburg. Uit bewondering voor zijn vioollerares componeerde hij zijn eerste stuk, een solo voor piano. Zij vond het prachtig, maar toen Tawfiq het trots voorspeelde aan de compositiedocent Alexandru Hrisanide, kwam hij van een koude kermis thuis.

“Hrisanide vond het naïeve klanken die passen bij lichte muziek. Hij zei: de luisteraar naar modern-klassieke muziek moet je juist verrassen, hem meevoeren naar een onbekende, overrompelen-de wereld.” Beledigd stapte Tawfiq het lokaal uit. Dan werd hij toch géén componist! Maar toen een vriend het pianostuk een paar weken later speelde tijdens een concert, begon iemand in de rij voor Tawfiq al na een paar maten zacht mee te zingen. Hij besepte: Hrisanide had gelijk. En deemoedig keerde hij terug: wilt u mij lesgeven?

Hrisanide, de man die hij beschouwt als zijn leermeester, overleed in 2018. Tawfiq droeg het *Requiem des fleurs et des nuages* aan hem op. Het ging in november in première, maar een zwaar-moedig stuk werd het niet. “Ik schreef het uit bewondering voor het mysterie van de dood. De oude Latijnse tekst heb ik ingeruild voor poëzie van onder anderen Hans Andreus en de hedendaagse Koerdische dichter Bachtyar Ali. Die omschreef de dood als een vriend die ons de gelegenheid schenkt om bloem te zijn, wolk te zijn, water te zijn.” ‘Fonkelend georkestreerd’, schreef *NRC Handelsblad*. ‘Transparant, maar met bruis’, vond *de Volkskrant*. ‘Tawfiqs Koerdische herkomst resoneert in het stuk, maar ligt er niet bovenop.’

CONCERTGEBOUWORKEST

En nu koerst hij af op repetities met het Koninklijk Concertgebouworkest. *M.C. Escher’s Imagination* heet het nieuwe stuk. “Ik schreef het uit bewondering voor de beroemde graficus. Eschers beelden zijn onmogelijk – en tegelijkertijd klopt alles. Hij maakt het niet-logische logisch en spontaan. Zijn werk lijkt op een droom waarin alles kan.” Tawfiq vindt zichzelf een poëtisch kunstenaar. Niet voor niets staat in zijn partituren vaak de term *misterioso*. “Het mysterie van de schoonheid, de schoonheid van het mysterie. Haal de poëzie weg uit het leven en er blijft niets over.”

Door Guido van Oorschot

Foto: Evelien Gudden

Poëtisch kunstenaar

De Nederlandse componist Hawar Tawfiq haast zich deze maanden van première naar première. “Tegen het Concertgebouworkest zeg je geen nee.”

RUWHEL EMERS (28) IS WOORDKUNSTENAAR

HOE BEN JE ALS ARTIEST BEGONNEN?

“Ik ben opgegroeid zonder vader en dat doet iets met je zelfvertrouwen. Tegelijkertijd zat mijn behoefte om hiphop te maken er al vroeg in. Op mijn tiende trad ik voor het eerst op. In de brugklas op de havo schreef ik de teksten voor een musical. Hele simpele raps waren dat, maar best tof, achteraf gezien. Toen ik vijftien was overleed mijn broer in jeugddetentie, hij was nog maar zeventien. Toen is mijn kijk op het leven heel erg veranderd. Familieleiden kregen onderling ruzie en ik was een

tijd van slag. Daarna besloot ik: we moeten elkaar helpen, niet tegenwerken. Gelukkig had ik goeie mensen om me heen. In 2015 wist ik zeker dat ik voor de muziek wilde gaan.”

WANT WAAR STA JE NU ALS ARTIEST IN CORONATIJDEN?

“Mijn tweede cd is net uit: *Rotterdam Blues*. Dus ik heb wat optredens staan, hopelijk lukt dat allemaal met corona. Dat is niet makkelijk geweest, de laatste twee jaar. Drie keer had ik mijn shows klaar, had ik geïnvesteerd in de evenementen die ik organiseerde, drie keer ging het door COVID-19 op het laatste moment niet door. Gelukkig was er de Tozo, maar makkelijk is het nog steeds niet.”

WAT VOOR EVENEMENTEN BEDOEL JE?

“Samen met twee maten heb ik *Levels* opgericht. *Levels* is een hiphopplatform voor Rotterdams talent. Het bekendste onderdeel is *Levels Music League*. Met z’n achten neem je het tegen elkaar op, gewoon met je eigen muziek, en wij beoordelen de artiesten op de show, de nummers en publiekswaardering. Dat laatste is ook echt van belang vind ik. Ik bedoel, we *zijn* niet van het publiek, maar we hebben toeschouwers en luisteraars wel heel erg nodig. Als je dat niet beseft, ga je de mensen ook niet bereiken. Die League is zeg maar de hoogste plek binnen *Levels* die je kunt bereiken, maar er gebeurt nog veel meer. We hebben *Levels College*, we organiseren per Rotterdamse

wijk bootcamps van vijf dagen waar je de kans krijgt om al je muzikale dromen waar te maken. Het is allemaal hiphop, maar dat is heel erg breed. Pophiphop, rockhiphop, alles past.

We zijn in 2019 begonnen en het groeit als een malle. Dat komt omdat we heel veel energie geven aan ons project, omdat we er zelf geld in stoppen. In schrijverskampen bijvoorbeeld, begeleid door ervaren docenten. Zelf geef ik ook dat soort talentenworkshops – ook los van *Levels* – en ik ben op heel veel andere manieren bij het organiseren en scouten van talent betrokken. Ik ken de doelgroep, ik treed op; ik zit er middenin.”

HOE DENK JE OVER NABURIG RECHT? HEB JE ER OOK WAT AAN?

“Ik ben blij met Sena, met Buma en met Stemra. Ik heb het gevoel dat onze rechten worden beschermd. Maar als je bedenkt dat een artiest in dit tijdperk van streamen

maar 0,002 cent per stream verdient, dan is het wel duidelijk dat kunst niet genoeg gewaardeerd wordt in Nederland. Er zijn veel teveel andere mensen die er met het geld van de muzikant vandoor gaan. Ik ben heel positief ingesteld, maar dat vind ik een groot onrecht.”

DUS DAAR LOOP JE TEGENAAN, TEGEN DAT ONRECHT?

“Kijk, nu ben ik nog jong, nu heb ik de energie om keihard te gaan voor waar ik in geloof. Ik werk zo’n 12, 13 uur per dag. Maar ik zie ook dat mensen op den duur moe kunnen raken en niet meer helemaal opnieuw willen beginnen of met heel weinig geld door willen *struggelen*. Ik heb dat nog niet. Ik gá. Waar ik eerder tegenaan loop is dat mensen me niet altijd begrijpen. Ik begin met denken bij een einddoel, en daar werk ik dan naartoe. Niet iedereen denkt zo. Mensen schrikken als ik besluit dat we 54 artiesten in drie dagen tijd gaan laten optreden. Een tweede keer gaat het

dan altijd iets makkelijker – en sneller vooral. Ook iets waar ik tegenaan loop: dat ik veel sneller wil gaan dan kan. Meestal omdat het geld nog achterblijft bij de plannen – zoals het er nu naar uitziet gaat dat vast goedkomen. Alles gaat de goeie kant op door alle energie die we erin stoppen. Het enige waar ik nog geen oplossing voor heb is dat mijn vrouw vindt dat ik te veel werk.”

WAT IS JE GEHEIM?

“Ik ben altijd 100% mezelf geweest. Niet voor niets is mijn eigen naam ook mijn artiestennaam: ik ben wie ik ben. Gelukkig krijg ik mede daardoor ook vertrouwen van grotere namen in de muziek, van organisatoren, van podia. Ik luister goed naar wat ze me te leren hebben. Op mijn beurt steun ik weer jong talent bij *Levels*. Ik hoop dat zij ook een achterban kweken, dat zij ook doorgroeien, zo veranderen we op een *grassroot*-manier de wereld van de muziek. Ik geloof daarin, in elkaar steunen en in iets teruggeven aan de wereld. Zonder steun was ik er ook niet gekomen.”

HOE DOET IE HET?

GESCHATTE JAARINKOMSTEN:

- Hoogste jaaromzet: € 40.000 bruto
- Laagste jaaromzet: € 3000 bruto
- Muzikantenkosten: “Reiskosten! Ik geloof erin dat je overal zichtbaar moest zijn, dus ik heb zeker 200 euro reiskosten per maand.”
- Grootste uitspatting dit jaar: “Dat is mijn eigen album, daar zit zeker een paar duizend euro in.”

<https://www.flowsagency.nl/ruwhel/>
www.levelstv.nl

Wil jij ook een keer vertellen over je muziekpraktijk? Mail dan naar: hoedoetiehet@gmail.com

Door Jowi Schmitz
Foto: Minke Faber

Singer-songwriter Nana Adjoa won dit najaar de Zilveren Notekraker 2021. Wie uitgebreid met Adjoa en haar manager Dennis van Leeuwen praat, snapt al snel: die prijs komt allerminst uit de lucht vallen. Het duo werkt al zeven jaar naar een duidelijk doel toe.

Jaarlijks bepalen collega-muzikanten en producenten wie zich de meest bijzondere nieuwkomer van de Nederlandse muzieksce­ne mag noemen. Dat het Nana Adjoa werd, en niet popsensaties als WIES en Froukje, “was een hele toffe verrassing”. “Ik was de hele dag aan het glimlachen. Ik ben superblij dat de Notekraker nu in m’n kast staat, als een soort herinnering dat we op het goede pad zitten.”

De Zilveren Notekraker is misschien wel het (voorlopige) hoogtepunt van de jarenlange samenwerking tussen Adjoa en manager Dennis van Leeuwen. Een samenwerking tussen artiest en manager. Tussen een bassist en gitarist die beiden lang in de schaduw van anderen werkten, maar daar ieder op zijn eigen manier uitstapte. En een samenwerking waarin het soms kan knetteren, maar de ogen vooral strak op de bal gericht zijn. Niet alleen voor Nana’s carrière, maar ook wanneer ze samen voetbal kijken.

VAN BASSIST NAAR FRONTVROUW

Terug naar 2014. Nana Adjoa, dan 23 jaar oud en net afgestudeerd aan het Conservatorium van Amsterdam, besluit dat het tijd wordt voor een nieuwe stap in haar carrière. Op dat moment heeft ze er al behoorlijk wat muzikale vliegre­n opzitten, als bassist van bands als A Polaroid View en Sue The Night en van zangeres Janne Schra. Dat begint te wringen: “Op een gegeven moment merkte ik dat ik m’n creatieve ei niet kwijt kon bij die bands, en dat ik m’n mening gaf over dingen waar ik als bandlid niet echt een mening over moest hebben. Ik ging me er te veel mee bemoeien denk ik”, legt Nana lachend uit. “Ik zei dan

Door Olivier de Neve

‘IK SPREEK ‘M VAKER

Foto's: Minke Faber

DAN M’N MOEDER’

bijvoorbeeld: ‘Dit akkoordenschema is beter’. Iemand anders dacht van niet, en dan vond ik het moeilijk om het daar bij te laten.”

“Ik had ondertussen al best wat eigen liedjes liggen en dacht: ik wil die muziek écht delen. Maar ik wist niet hoe, durfde het nog niet. Ook wel hypocriet ergens, dat ik wel een sterke mening heb, maar m’n eigen muziek niet durf te delen. Toen besloot ik om het dan maar zelf te gaan doen. Het is niet dat ik alles beter wist, maar ik wilde het wel gaan proberen. Toen heb ik me ingeschreven voor de Grote Prijs van Nederland. Als stok achter de deur, om mezelf te dwingen het te gaan doen.”

In de kelder van de Amsterdamse poptempel Paradiso speelt ze voor de Grote Prijs haar eerste soloshow: “In m’n eentje op gitaar, dat was zenuwslopend. Het was ook niet zo’n goed optreden. Toch ging ik door naar de eerste bandronde in Bitterzoet.” Zo- wel in die bedompte kelder als in Bitterzoet kijkt een man van een afstandje toe. Die man, Dennis van Leeuwen, was op dat moment met sabbatical van zijn rockband Kane: “Ik heb heel weinig gedaan dat jaar. Maar één van de dingen die ik wel deed, was werken met 24 kandidaten in de categorie Singer-Songwriter van de Grote Prijs.” Nana maakte een verpletterende indruk op Dennis: “Ik was echt *blown away*. Haar muziek, maar ook haar teksten en haar hele presence: ik vond het allemaal waanzinnig. Toen moest de show met haar band nog komen. Allemaal supergoede muzikanten. Het was veel beter dan alle anderen die ik zag. Alleen was het niet de makkelijkste muziek. Geen hitjes of catchy liedjes, maar intelligente muziek. Dat vond ik er zo leuk aan. Heel veel muzikanten denken: laten we het over de liefde of verdriet hebben, of over ‘de nacht’. Maar Nana gaat echt naar onderwerpen waarvan je denkt: ‘Hè?! Waarom zing je dáárover?’.”

SAMENWERKING

Nana wint de Grote Prijs weliswaar niet, maar de avonden in Paradiso en Bitterzoet blijken het fundament te zijn voor meer contact tussen de twee.

‘IK HOUD VAN ALLE FACETTEN VAN MUZIEK, ZOALS IN DE STUDIO WERKEN, MIXEN, MASTEREN, CONCEPTEN BEDENKEN, NOEM HET MAAR OP’

“Nana en ik gingen gewoon praten. Ik had een kindje gekregen in 2013”, legt Dennis uit. “In mijn sabbaticaljaar ging ik vaak wandelen met mijn kindje in het park en zag ik Nana geregeld. Dan praatten we eindeloos. Ik was geïntrigeerd door wie ze was en hoe ze dacht. Dat moet je als manager ook wel hebben. Je moet ‘snappen’ wat een artiest doet, wie ze is. En zij moest van mij weten wie ik ben, wat ik heb gedaan en hoe ik denk. Die fase heeft best wel lang geduurd, maar dat was prima. Nana was op zoek naar hulp, op wat voor manier dan ook. Muziek maken, liedjes schrijven en ze goed opnemen: dat had Nana al wel door. Maar dat is niet het enige wat je moet doen.”

“In die periode hield ik Nana één ding voor: alle analyses die je maakt op basis van je ervaring als bandlid, zijn altijd ‘één stapje naar achteren’. Als bassist zie je wat de zanger of zangeres doet. Maar het is heel anders om zelf de aanvoerder van de band te zijn. Ik voelde dat ze daarover veel ideeën had, heel cool. Maar als je de *main act* bent en iedereen kijkt naar je...

ben je dan nog steeds overtuigd van je analyses? Het is anders als je de spits bent die de doelpunten moet maken: je moet ze er echt zelf inschieten. Ik was bij Kane de tweede man, een bandlid, daarom weet ik dit. We hebben daar binnen de band veel discussie over gehad. Dat Dinand (Woesthoff, red.) tegen mij zei: wacht eens even, ik sta daar, jij staat daar niet, dus dat is anders.”

Nana vervolgt: “Ik was al bezig met het opnemen van mijn eerste nummers. Ik had in m’n hoofd dat ik een plaat wilde maken, dat was mijn idee van hoe je begint. Toen ik Dennis ontmoette, stelde hij me heel veel goede vragen. Bijvoorbeeld over wat ik ná die plaat zou willen doen. Vragen waar ik niet per se al een antwoord op had. Dat was een goed moment om stappen te zetten en mijn grotere ambities uit te spreken, zoals internationaal gaan. Uiteindelijk kwamen we op een plan: we gaan één track releasen, en dan zien we wat er dan gebeurt.” Die eerste track, *The Resolution*, was direct een schot in de roos. Dennis: “We kwamen door een godswonder

op de Spotify-playlist ‘Fresh Finds’ in Amerika terecht, een lijst waar A&R Managers heel erg naar kijken. De volgende dag kregen we een e-mail van iemand van KCRW, een groot Amerikaans radiostation: “Nana Adjoa, I love this track, send me the record ASAP. Can I please help?” Ik kende die persoon niet, maar mijn Amerikaanse management-collega Sydney Miller, zei gelijk: ‘Oh my god, is HIJ aan het mailen? Hij is een heel belangrijke persoon.’ Ook bij het Franse radiostation FIP, waar veel eclectische muziek wordt gedraaid, werden we *Sélection FIP* gemaakt in diezelfde periode. Die twee dingen waren voor mij een ‘zie je wel!’-moment. Een droomstart. Toen dacht ik: we zitten op de goede weg.”

PETTENWISSELING

De weg van Dennis van Leeuwen zelf, van gitarist van Kane naar artiestenmanager, is ook een bijzondere. De carrièrewending kwam in zicht toen hij, tijdens zijn Kane-sabbatical, als co-producer van de band Indian Askin werkte. “Het was niet de bedoeling dat ik Indian Askin ging managen. Maar

‘TOEN IK DENNIS ONTMOETTE, STELDE HIJ ME HEEL VEEL GOEDE VRAGEN. VRAGEN WAAR IK NIET PER SE AL EEN ANTWOORD OP HAD’

ik bedacht me: ik heb twee jaar met ze gewerkt aan een plaat, ik weet precies wat ik moet doen nu. Alleen, ik ben geen manager. Dus toen zei ik tegen ze: vind je het goed als ik mensen ga bellen? Want ik denk dat ik die plaat kan verkopen, we hebben ‘m immers samen gemaakt. Toen heb ik langzaam die producerspet afgezet en de managerspet opgezet.” Maar past zo’n rol als manager wel bij hem, als oud-gitarist van een bekende band? Lachend: “Ik krijg die vraag ongeveer iedere dag, zelfs bij de visboer hier om de hoek. Wat ik zo ongelooflijk leuk vind aan wat ik nu doe: ik houd van alle facetten van muziek, zoals in de studio werken, mixen, masteren, concepten bedenken, noem het maar op. En ik ken door de afgelopen 25 jaar best wel wat mensen die dat aan het doen zijn. Ook toen ik in Kane zat, was ik degene binnen de band die de connecties met mensen maakte en samenwerkingen creëerde. Dat is het type manager wat ik ben. Ik denk dat dat er altijd al in zat.” Na het succes van Nana Adjoa’s eerste single, verdiept de samenwerking

tussen de twee, vertelt Nana: “Ik spreek Dennis vaker dan m’n moeder. Dat heb je niet eens zo door, maar dan ben je 24/7 met elkaar aan het appen. Hij is alleen niet altijd fysiek bij mijn shows bijvoorbeeld.” Dennis beaamt: “Ik probeer er bij tours aan het begin, het midden en het einde te zijn. Grote optredens, zoals Nana met het Metropole Orkest, dat zijn dingen die ik als fan van haar muziek heel mooi vind om te zien, maar ook belangrijk om bij te zijn. Als er iets is, van ‘ik ben m’n partituren vergeten’ tot ‘ik heb een beetje last van m’n keel’, ben ik er. Alles wat er mis kan gaan, wordt echt een probleem met een orkest van 51 mensen die per uur betaald worden. Dan moet je wel leveren. Nana was geweldig en ik hoefde niet heel veel te doen daar. Maar als je wel nodig bent wil je liever niet in Amsterdam zitten als er in Eindhoven iets opgelost moet worden.” Hun samenwerking klinkt als een hosanna-verhaal, maar kunnen ze elkaar ook weleens niet luchten of zien? “Ik kan me wel herinneren dat we in die beginperiode van onze samenwerking

best wel discussie hadden”, vertelt Dennis. “Als artiest en manager heb je wel eens momenten dat het schuurt. Dat ging erover dat Nana vond dat haar muziek klaar was, terwijl de producer en ik het gevoel hadden dat we nog iets verder moesten graven. Toen liepen de spanningen wel op. Uiteindelijk heb ik tegen de producer gezegd dat we klaar waren. Want ik krijg Nana niet meer in actie, die wil gewoon die muziek releasen. Dat was toen belangrijker dan dat we door zouden zoeken of er iets nog beter kan.” Zeven jaar, drie EP’s en een album verder is het heilige vuur bij beiden duidelijk nog niet gedoofd: “Ik had laatst opeens een revelatie, dat ik dacht: we zijn lekker bezig, maar volgens mij ligt er nog veel meer avontuur op ons te wachten. Dingen in het buitenland bijvoorbeeld, en meer muzikale samenwerkingen buiten m’n eigen platen. Het ligt heel erg open nu”, zegt Nana vastbesloten. Dennis, lachend: “We zijn pas net begonnen, absoluut. Er is pas één debuutalbum uitgekomen, dus de discografie kan nog wel een stukje uitgebreider.”

Begin november werd het ‘Convenant Blokkeren Websites’ ondertekend door de Nederlandse internetaanbieders, Stichting BREIN en de Federatie Auteursrechtbelangen. De afspraken zullen handhaving online efficiënter maken.

Door Erik Thijssen Illustratie: Robert Swart

HANDHAVING AUTEURSRECHTEN ONLINE EFFICIËNTER DANKZIJ NIEUWE AFSPRAKEN

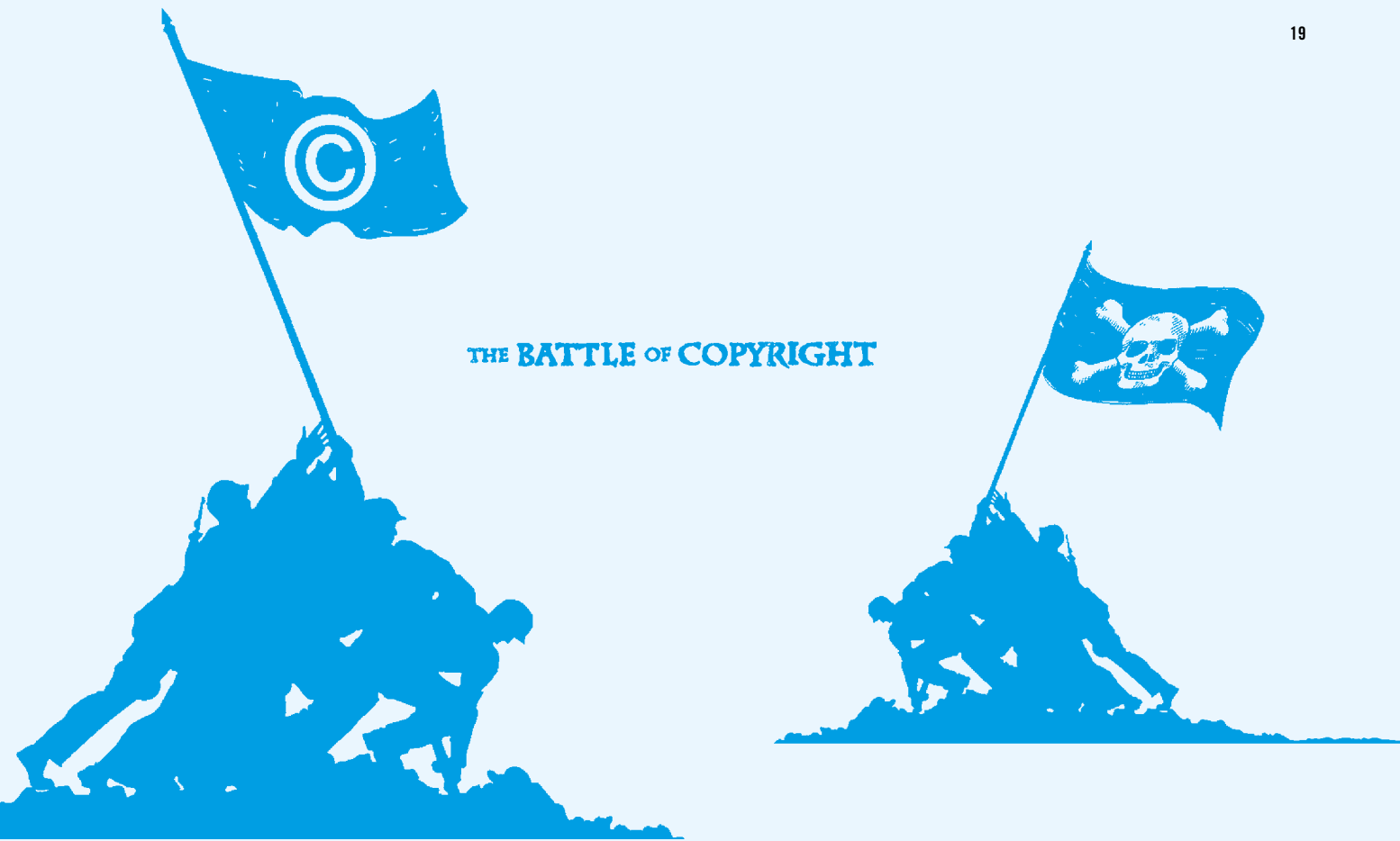
Door de coronacrisis is online exploitatie van levensbelang voor de culturele industrie, voor zowel auteurs en artiesten als voor producenten. Tegelijkertijd is er veel illegaal aanbod op het web. “Natuurlijk maken wij ons vaak zorgen over een eerlijk deel voor auteurs of artiesten”, merkt Erwin Angad-Gaur, voorzitter van Platform Makers, desgevraagd op. “Dat van de opbrengsten van legaal aanbod veel te weinig naar de makers gaat, is ons een doorn in het oog. Voor een groot deel richten wij als gezamenlijke vakbonden en beroepsorganisaties onze lobby en onderhandelingen op een eerlijker deel voor de makers, bijvoorbeeld via de nieuwe Europese Richtlijn, die maakt dat ook YouTube en Facebook netjes voor content moeten gaan betalen. Maar ook als het om een beter aandeel in bijvoorbeeld verdelingen bij Netflix of Spotify gaat. Essentieel daarbij is om, in ieders belang, de legale markt te maximeren en illegaal

aanbod, waarvan elke opbrengst ontbreekt, te bestrijden.” De gezamenlijke rechthebbendenorganisaties steunen daarom zowel financieel als in lobby Stichting BREIN, de private handhaver van auteurs- en naburig recht. “Via de Federatie Auteursrechtbelangen en de brancheorganisatie van rechtenorganisaties, VOICE, financieren wij een belangrijk deel van de handhaving en leveren wij vertegenwoordigers voor het bestuur van Stichting BREIN. Kern van het beleid is dat we niet op kleine consumenten gaan jagen, maar op de grote misbruikers. Het nu afgesloten convenant levert daarbij een grote verbetering op in de efficiëntie. Hopelijk komen we zo dus weer een stukje dichterbij een eerlijke markt.”

HANDHAVEN ONLINE

Het handhaven van auteursrecht online lijkt voor een buitenstaander vaak op dweilen met de kraan open, maar is

wel degelijk effectief volgens Angad-Gaur. “Het is natuurlijk een beetje een discussie over of het glas half vol of half leeg is. Illegaal aanbod blijft altijd bestaan. Maar het Nederlandse bezoek aan The Pirate Bay is met meer dan 95% gedaald, om maar een voorbeeld te geven. Er is 11 jaar lang over het blokkeren van websites geprocedeerd, tot aan de Europese rechter toe. Inmiddels staat vast dat platforms zoals The Pirate Bay, waar gebruikers linkjes naar illegale bestanden opzetten, zelf ook inbreuk maken. Voor die tijd werd vaak beweerd dat enkel de gebruikers van de site inbreuk maakten, maar dat is dus niet zo. Dat was een eerste fundamentele stap. Het convenant bouwt daar feitelijk op voort.” “In het buitenland waar meerdere sites worden geblokkeerd, zie je naast een fikse daling van bezoek aan illegale sites ook een toename in legale inkomsten. Dat heeft ook een andere oorzaak: door

de komst van Spotify en andere legale diensten zoeken consumenten minder naar illegaal aanbod. Bij gebrek aan goed toegankelijk legaal aanbod zoeken consumenten eerder naar een illegaal alternatief, dus de industrie zelf heeft ook gewoon invloed. Dat neemt niet weg dat concurreren met gratis altijd lastig is en blijft en het bestrijden van oneerlijk aanbod daarom noodzakelijk is en altijd zal blijven.”

PRIVAATRECHTELIJK

Is het eigenlijk niet vreemd dat Stichting BREIN door rechthebbenden gefinancierd moet worden? Is dat niet een overheidstaak? Angad-Gaur: “Dat is inderdaad een langer lopende discussie. De overheid stelt zich op het standpunt dat het om handhaving van private belangen gaat en dat daarom primair de verantwoordelijkheid bij rechthebbenden zelf ligt. Dat is bij andere vormen van diefstal niet het gebruikelijke uitgangspunt,

dus daar is het laatste woord niet over gezegd. Tegelijkertijd is het natuurlijk niet zo dat de overheid helemaal niets doet. De ministers voor Rechtsbescherming en Economische Zaken en Klimaat hebben zich voor de totstandkoming van dit convenant zeker ingezet. De gesprekken werden gevoerd onder begeleiding van de betrokken ministeries.”

HET CONVENANT

De Nederlandse internetaanbieders zijn met dit convenant bereid om websites die illegaal downloaden mogelijk maken gezamenlijk te blokkeren. Vanaf nu is een uitspraak in één procedure op initiatief van Stichting BREIN tegen één aanbieder daarbij voldoende. Angad-Gaur: “Tot nu toe startte Stichting BREIN tegen afzonderlijke providers een procedure om de rechter te vragen om een blokkade van illegale websites. Als je eerlijk bent werden naast de illegale websites alleen de advocaten-

kantoren daar vrolijk van. Het betekende de procedure na procedure met telkens weer juridische kosten, ook voor de internetaanbieders en indirect daarmee voor de consument. Websites kropen van de ene plek op het net naar het andere hoekje van de digitale ruimte. Ook dat zullen ze blijven proberen, maar het wordt nu toch makkelijker om dezelfde site die naadloos denkt zijn activiteiten elders voort te zetten tegen te houden.” Het convenant legt de afspraken voor de procedure en het krijgen van een blokkeringsbevel nu vast. Soortgelijke overeenkomsten zijn in meer Europese landen van kracht. Angad-Gaur: “Het is een belangrijke volgende stap in de bestrijding van grootschalige piraterij. Maar het werk is als gezegd nooit gedaan. Iets dat waardevol is, is verleidelijk om te stelen, zo simpel is het feitelijk. En daarom is en blijft het des te belangrijker er ook werkelijk gezamenlijk tegen op te treden.”

Mariska Veres foto: Peter Drijver

De hoogste tijd voor een passende hommage aan Neerlands grootste rockband, Golden Earring, vindt Jaap Schut. Geen gewoon standbeeld, maar iets dat meteen jeugdherinneringen bij iedereen oproept, doceert de directeur van het Rockart Museum. Voor hem staat een ‘platenrekkie van vroeger’, met singles speels in de vakjes gestoken. Zoiets moet het worden, maar dan heel groot, twintig meter lang en met hoezen van drie bij drie. Op het Haagse Malieveld. Een eyecatcher. De aandachtig luisterende burgemeester Van Zanen (‘Zitten die dingen wel vast...?’) belooft het in beraad te nemen. Een mooie scene uit de Earring-documentaire *That Day*, van de NPO. Plaquettes, gevelteksten, muurschilderingen: in ‘Beatstad nummer 1’ verschijnen steeds meer aan muziekhelden gewijde monumenten in het straatbeeld. “De jaren ‘60 en ‘70 hebben zoveel helden voortgebracht”, vertelde kunstenaar Henk Augustijn

op denhaagfm.nl. “Ze zijn nergens zichtbaar in de stad, ik probeer ze zichtbaar te krijgen. Je moet ze nu eren, anders is het weg.” Naar zijn idee schilderde Roelof Schierbeek, alias Beyond, op het Prins Hendrikplein een sprekend portret van Shocking Blue-zangeres Mariska Veres op een transformatorhuisje. Iets verderop liet Augustijn in de Elandstraat de tekst van de Motions-klasieker *Wasted Words* op een muur aanbrengen. Net als Veres woonde Motions-zanger Rudy Bennett hier in het Zeeheldenkwartier. Bij de woning waar Earring-oprichters Rinus Gerritsen en George Kooymans als pubers oefenden, in de Zuiderparkbuurt, regelde Augustijn de in sierlijke letters aangebrachte geveltekst ‘It’s always good to be back home’, uit hun nummer 1-hit *Back Home*.

ROELOFS EN DE KJOE

Oprichter Joop Roelofs van Q’65 zag,

kort voor zijn overlijden, zijn portret vereeuwigd op een elektriciteitshuisje aan de Soestdijksekade. Werk van NEAR! en Desone. Aan deze kade lag de woonboot waar ‘de KJoe’ in de jaren zestig zijn eerste nummers schreef. Het refrein van hun onvervalst plat Haags-Engelse masterpiece *The Life I Live* staat op een gevel aan het Almeloplein. Niet ver daarvandaan siert dankzij Augustijn de openingsregel van Harrie Klorkestein’s *O, O, Den Haag* een zijmuur: ‘Ik zou best nog wel een keertje net als vroeger in Moerwijk willen wonen.’ En aan de Bouwlustlaan prijkt een fraaie muurplaat van Marcello’s Art Factory: een beeltenis van de vier Tielman Brothers, pioniers van de indorock, in stijlvolle pose en dito showpakken. ‘Toen we kwamen hadden we weinig. Maar we hadden elkaar, dromen en rock ‘n’ roll’, luidt het onderschrift. Hartekreet van een generatie indo’s die in de jaren vijftig noodgedwongen van

Joop Roelofs foto: Jimmy Tigges

Indonesië naar Nederland emigreerde. Ook nieuwere bands maken kans op een eerbetoon. Vanaf het perron op Station Moerwijk valt het oog op een gigantische muurschildering-in-wording van 54 bij 15 meter, op de zijkant van een zeventien verdiepingen tellende galerijflat. Een project van Studio Giftig, geïnspireerd op een liedje van Di-Rect, onderdeel van het project Music & Murals: liedjes van artiesten ‘beeldend vertaald’ in hun eigen stad. Eerder waren Racoon (in Goes), Spinvis (Nieuwegein), Typhoon en Opgezwolle (Zwolle) aan de beurt. De makers houden overigens nog geheim welk nummer van Di-rect wordt uitgebeeld.

DELFTSE JUKEBOX

In Delft startten twee betrokken bewoners een crowdfundingactie voor een huldeblijk aan de Delftse popband Tee Set. In de straat waar zanger Peter Tetteroo zijn hele leven woonde is – in

Delftsblauw – het refrein van hun wereldhit *Ma Belle Amie* (1969) in groot formaat te lezen. Recht daar tegenover maakte cartoonist Auke Herrema van een saai elektriciteitskastje een feestelijk ogende Delftse jukebox. Via QR-codes kan je zestien hits van Delftse makelij (Alquin, Ronald Sniijders, Nico Haak) af luisteren op je smartphone. Op het nabijgelegen Hugo de Grootplein siert een artistieke foto van de oorspronkelijke Tee Set-bezetting uit 1966 een transformatorgebouwtje. Een foto van Peter Mokveld, ook maker van de hoesfoto van de debuut-lp Emotion.

BLINDE PIET

Door naar Rotterdam, waar accordeonist ‘Blinde Piet’ deel uitmaakt van een serie gevelbeelden van bekende overleden straatfiguren, Lee Towers twee hoge gebouwen naar zich vernoemd kreeg en de strooien hoed van de Haagse amusementszanger Lou

Bandy in het water van het Vroesepark drijft. Waar van de rappers Winne en de in 2019 doodgeschoten Feis indrukwekkende murals zijn te bewonderen van respectievelijk TelmoMiel en JDL Streetart, aan Kruisplein en West-Kruiskade. Nabij het Eendrachtssplein stuiten we in de schaduw van de imposante ‘Kabouter Buttplug’ van Paul McCarthy op een anderhalf meter hoog bronzen beeldje van een meneer met gitaar, in een keurige jas. Een naamplaatje meldt: J.H. Speenhoff, dichter-zanger, tekenaar, 1869-1945. Koos Speenhoff, singer-songwriter avant la lettre. Vooral bekend van zijn op de actualiteit gebaseerde spotliederen. Zijn beroemdste, *Daar Komen de Schutters*, stamt uit 1903. Het kunstwerk van beeldhouwster Adri Blok was in 1968 een cadeau aan het cabaret van Tom ‘Dorus’ Manders, aan de Mauritsstraat. Toen het cabaret stopte, verkaste Speenhoff naar het

Louis Davids foto: Jimmy Tigges

Schouwburgplein, nu staat hij te spelen voor boekhandel (v/h) Van Gennep. Ook ‘smartlapkeizer’ Johnny Hoes (1917-2011), op Lowlands 2003 nog geëerd met een tribute-concert, kreeg een waardig huldebetoon. De man van *De Smokkelaar* en ‘Och was ik maar bij móéóóéóeder thuis geblé-hé-ven...’ werd in zijn honderdste geboortjaar vereeuwigd op een kleurrijke schildering van Ad Schouten, mede naar een concept van cultuurhistoricus Jan Oudenaarden. De latere Limburger Hoes groeide op op Katendrecht. De afbeelding hangt in de Atjehstraat, vlakbij zijn geboortehuis. De tekst onder de tekening, ‘Alleen ’n Kapenees begrijp wat ik bedoel’ komt uit het liedje *Mijn Katendrecht*.

KETELBINKIE

Eerbetonen houden het muzikale erfgoed in herinnering. Hoewel. Radiomaker Roland Vonk deed een schokkende ontdekking toen hij voor een theaterprogramma studenten van Codarts een tekst liet zingen over de

razzia van 1944, op de muziek van het beroemde lied *Ketelbinkie*: ‘die straatjongúúúh van Ròòò-tur-dam’, die voor het eerst als manusje van alles de zee opvoer. Wie kent niet die beroemde openingsregels: ‘Toen wij van Rotterdam vertrokken/ Met de Edam, een oude schuit/ Met kakkerlakken in de midscheeps/ En rattennesten in het vooruit.’? Geschreven door Anton Beuving in 1942 en opgenomen door ‘de zingende zwerver’ Frans van Schaik. De studenten bleken moeite te hebben met de melodie: ze hadden het lied nog nooit gehoord. Tijd voor een excursie naar het door Huib Noorlander ontworpen beeld van Ketelbinkie, dat televisie-coryfee Mies Bouwman in 1973 op de Wilhelminapier onthulde. Een bezongen liedpersonage dat het tot standbeeld bracht. In 1994 werd de bronzen scheepsjongen zelfs ‘ontvoerd’ door bewoners die vonden dat Ketelbinkie op ‘de Kaap’ thuishoorde. Sindsdien staart hij, met ketel in de hand, over de Nieuwe Maas vanuit het Buizenpark op Katendrecht. Een twee-

de Ketelbinkie van Noorlander staat sinds 1998 in het Maritiem Museum.

JAZZGALERIJ

Een bijzonder project is de eregalerie van overleden Rotterdamse jazzhelden in en rond de Oude Binnenweg, waar cafés als Melief Bender en Timmer nog de uitgaanssfeer van vroeger ademen. Na het overlijden van drummer Tony Viola, in 2008, richtten betrokken bewoners een stichting op met het doel ‘de herinneringen aan de Rotterdamse jazzcoryfeeën levend [te] houden door middel van realistische portretafbeeldingen, ontworpen door gerenommeerde striptekenaars en illustratoren, uitgevoerd als duurzame, geëmailleerde borden en muurschilderingen’. Allengs ontstond een uitdagende portrettengalerie van onder anderen pianist Rob Franken, zangeres Annie de Reuver en saxofonist Piet Noordijk. Onder de makers bekende striptekenaars als Peter Pontiac, Joost Swarte en Martin Lodewijk. “Rotterdam heeft grootheden voortge-

Ketelbinkie foto: René en Peter van der Krogt

Defltse jukebox foto: Jimmy Tigges

bracht die over de hele wereld hebben opgetreden met de grootste sterren, maar in eigen stad weet bijna niemand dat”, verklaarde jazzhistoricus Hans Zirkzee in het AD het initiatief. Pronkstuk is een vier bij zes meter groot portret van ‘first lady of jazz’ Rita Reys, door kunstenaar Wilbert Plijnaar. De hoogste tijd dat deze ‘echte Rotterdamse’ in eigen stad een eerbetoon kreeg, aldus Zirkzee bij de onthulling in 2017. “Amsterdam vernoemde een brug naar haar, maar in Rotterdam was er niks.”

DUIVENSTRONT

Een ander pareltje is het Louis Davids-monument achter het stadhuis aan de Coolsingel. Een gebroken stalen 78-toerenplaat met een diameter van 2,50 meter, op een rond betonnen plateau. Het succes van de geboren Rotterdammer ging gelijk op met de opkomst van de – breekbare – 78-toerenplaat. De breuk symboliseert de afbraak van de buurt waar Davids (1883-1939) opgroeide en de dramati-

sche ervaringen van de joodse gemeenschap.

Op het plaatlabel staat een uitspraak van ‘de grote kleine man’: “Ik hoop dat als ik er niet meer zal zijn, mijn liedjes steeds in herinnering zullen blijven.” Het kunstwerk van Mathieu Fichoux werd in 1983 onthuld op Davids’ honderdste geboortedag. Accordeonist Jaap Valkhoff (1910 – 1992), auteur van onder meer *Diep in Mijn Hart* en de coupletten van *Hand in Hand*, *Kameraden*, kreeg een sculptuur in de Schilderstraat, waar hij de inmiddels verdwenen Oase Bar met zijn broer Arie runde. Een initiatief van de familie. Het moest iets herkenbaars worden, maar geen standbeeld (‘liever geen duivenstront op mijn vaders hoofd’, aldus zoon Martin). Het abstracte werk van Cor Kraat bestaat uit drie stalen elementen in rood, grijs en blauw, op een granito sokkel. De uitgespaarde vormen verbeelden respectievelijk een accordeon, een schip en het profiel van Valkhoff.

Holland pop monument foto: René en Peter van der Krogt

Lee Towers foto: Paul Groenendijk

KRALINGEN

Terug naar de popmuziek. Ter herinnering aan het legendarische popfestival ‘Kralingen’ ontwierp John Blaak een zitelement met een gedenkplaat in de vorm van een licht gebogen muur waarop een foto en een affiche zijn afgebeeld. “Hoeveel van de huidige bezoekers van het Kralingse Bos weten wat er indertijd op deze plek gebeurde?”, schreef hij in het boek *Holland Pop Festival 1970*. “Als beeldend kunstenaar besepte ik dat deze plek een monument verdient om dit historische evenement in herinnering te houden.” Het gedenkteken staat sinds 2013 op het grasveld waar in juni 1970 ‘drie dagen lang vrijheid en blijheid regeerden in muzikale en andere hogere sferen’. Een waardige hommage aan een ijkpunt uit de Nederlandse pophistorie. Over ijkpunten gesproken: kom maar op met dat Earring-monument. Opgericht in 1961, gestopt in 2021. De hoogste tijd voor een platenrekkie van een beetje formaat.

EUROPA MOET WENNEN AAN FAIR PAY

ESNS (Eurosonic Noorderslag) is voor Europees talent dé plek om zich in de Europese kijker te spelen. En dat gaat steeds duurzamer en diverser. Sinds 2020 is de man-vrouwverhouding op de (online) podia zelfs fiftyfifty. Gaat het net zo goed met fair pay?

Door Jeroen Akkermans

De lijst met Europese bands en artiesten die op ESNS stonden en daarna doorbraken is lang. Van Agnes Obel, Ásgeir, Ben Howard, Benjamin Clementine en Calvin Harris tot Franz Ferdinand, James Blake, The XX en recentelijk Froukje: Eurosonic gaf de kickstart aan hun carrière.

Die duw in de goede richting is deels te danken aan het Europese initiatief uit 2003 om boekers en talentenjagers van heinde en verre te prikkelen om naar Groningen te reizen. Dat is niet alleen lonend omdat er nou eenmaal muzikaal goud te delven is; festivalorganisators krijgen voor elke geboekte uitheemse artiest, band of act (met een maximum van drie acts) ongeveer 1.000 euro. “Een Franse boeker krijgt bijvoorbeeld een vergoeding voor een Spaanse, Nederlandse of Deense act. Niet voor een Franse”, vertelt Daniële Streep, Business Manager van ETEP (European Talent Exchange Program), een programma dat door ESNS in 2003 in het leven geroepen is, met ondersteuning van Sena Performers, om van Groningen een springplank voor Europees talent te maken. Bij ETEP – dat voortaan ESNS Exchange gaat heten – zijn inmiddels 130 Europese festivals aangesloten en 20 muziekexportkantoren, organisaties die de nationale muziek promoten. In Nederland is dat Buma/Stemra. “De acts worden geselecteerd uit de inbreng van muziekexportkantoren, naast die vanuit EBU-radiostations en de eigen aanmeldingen. De komende editie, die waarschijnlijk weer deels

online zal plaatsvinden, telt ruim 200 acts uit 40 Europese landen.”

DUURZAAMHEID, INCLUSIVITEIT EN FAIR PAY

Sinds een aantal jaren maakt ESNS zich ook sterk voor diversiteit en duurzaamheid. Met de laatste ambitie lijkt het de goede kant op te gaan. Volgens Streep is het haalbaar om ESNS in 2025 circulair te laten zijn: afval en grondstoffen van producten worden dan hergebruikt, zon- en windenergie zorgt voor de nodige stroom.

Ook de inclusiviteit doet goede zaken in Groningen. In 2018 waren podia nog voor ruim 60 procent gevuld met mannen. Nu is het aandeel vrouwen en mannen even groot en zijn er bovendien diverse genders te vinden. Sinds kort is er een ambitie bijgekomen: een faire betaling tot in alle hoeken en gaten van Europa. De 20 muziekexportkantoren hebben zich onlangs bij dit streven aangesloten door een convenant met richtlijnen voor het milieu, diversiteit én eerlijke betaling te ondertekenen. Wat een eerlijk bedrag precies is, wordt voorlopig nog aan de ondertekenaars overgelaten, zo blijkt uit de tekst: ‘All participants strive to fight discrimination in the music sector and actively promotes equal opportunities and fair remuneration for artists. We create awareness and share good practices among each other to inspire.’ De Europese Commissie heeft zich nog niet officieel achter de vernieuwde subsidieaanvraag

Froukje foto: Ben Houdijk

van ESNS Exchange geschaard, en daarmee achter het convenant, maar gaat dat in januari vrijwel zeker doen, weet Streep.

FAIR PAY IN 2024?

Nu lijkt een convenant niet heel daadkrachtig, maar daadkracht zou

de plank nu waarschijnlijk misslaan, denkt ze. “Nederland loopt vergeleken met andere landen wat op de troepen vooruit. We voeren hier de discussie over fair pay ook nog niet zo lang. Europa bestaat uit een waaier van verschillende culturen, praktijken en gebruiken. De komende jaren zien wij

als een gewenningsperiode. We willen andere landen het goede voorbeeld geven en inspireren. Over een jaar of drie, vier willen we een eerlijke beta-

ling als criterium voor een vergoeding opnemen. Wat die betalingsnorm zal moeten zijn op Europees niveau, is nog de vraag.”

Noot van de redactie: Sena Performers subsidieert vanuit de Sociaal Culturele gelden Eurosonic Exchange. De sectie Performers is in gesprek met ESNS Exchange om op afzienbare termijn een algemeen in te voeren voor Exchange-festivals.

Op 1 november jl. lanceerde minister Van Engelshoven de website Cultuurexplosie.nu. Op deze site kun je de vele (muziek)producties bekijken en beluisteren die met subsidie uit het Steunfonds Rechtensector zijn gemaakt. Initiatiefnemer is Henk Jan Heuvelink, voorzitter van de Raad van Rechthebbenden van stichting NORMA en van de driekoppige SoCu-commissie waar het plan werd geboren. Door Anita Verheggen

‘We willen podiumkunstenaren lockdown-proof ondersteunen’

Foto: Inge Hondebrink

Waarom hebben jullie deze website laten maken en wat is het doel ervan?

“We wilden een beter overzicht hebben over de producties die met Sociaal Culturele (SoCu) gelden van NORMA tot stand zijn gekomen en toen de 2e tranche van het OCW-steungeld (i.v.m. de coronacrisis) werd toegekend zat er de verplichting aan vast dat de regeling geëvalueerd moest worden. Als SoCu-commissie vonden wij het veel leuker om daar een visuele evaluatie van te maken; dat je kunt laten zien welke mooie producties er met dat steungeld zijn gemaakt in plaats van alleen naar de cijfers te kijken. Bovendien kun je het publiek tonen dat er met relatief weinig belastinggeld (slechts 15 miljoen

euro) heel veel nieuws is geproduceerd. Hopelijk kunnen we er binnenkort ook de met coronasteun tot stand gekomen producties van de Rijksfondsen aan toevoegen. Dat zou de website nog aantrekkelijker maken.”

Wat is Cultuurexplosie Live?

“Door de lockdown zijn veel producties die we met het NORMA-fonds hebben ondersteund al gestrand voordat ze konden worden uitgevoerd. De podia gingen dicht en toen ze weer open gingen, ontstond er een wachtlijst zodat je met je productie pas na anderhalf jaar aan de beurt bent. De podiumkunstenaren die dat is overkomen willen we lockdown-proof ondersteunen

met het streamingprogramma Cultuurexplosie Live. Daar kunnen ze laten zien wat ze hebben gemaakt. Ze krijgen er ook een eerlijke vergoeding voor, iets wat bij de omroep vaak ontbreekt.”

Kunnen jullie Cultuurexplosie Live financieel nog een tijdje volhouden?

“Ja, we hebben een pilotserie gedraaid van 8 afleveringen en zijn nu met de NPO in gesprek voor een volgende serie op NPO2 Extra. Dat zou dan in het voorjaar moeten plaatsvinden. In ieder geval kunnen we met het steungeld van OCW nog twee series maken die op de website worden gestreamd. Daar zit overigens ook steungeld van Sena en Buma bij. De samenwerking met deze CBO's is heel positief.”

Je kunt via de site ook een Cultuurshot aanvragen, wat houdt dat in?

“We hebben met het Steunfonds Rechtensector duizenden (podium)kunstenaren ondersteund. Wat is er nou leuker dan dat in cultuur geïnteresseerde mensen kunnen inschrijven op een cultuurshot en elke week 5 nieuwe projecten van hun gading krijgen aangeboden op de site: ‘Deze week gaat dit in première of komt die plaat uit’. Een extra manier om artiest en publiek te koppelen.”

Kunnen musici hun project aanmelden bij Cultuurexplosie?

“Ja, graag! Musici (en producenten!) die in de afgelopen anderhalf jaar met ondersteuning van het Sena Muziekproductiefonds een productie hebben gemaakt kunnen die productie aanmelden bij: cultuurexplosie.nu/project-aanmelden”

ADIEU ANDRÉ RIEU

Toen Oostenrijk een prikplicht beloofde was het eerste slachtoffer de wienerschnitzel. Omdat het consumeren ervan symbolisch illustreerde dat prikdwang acceptabel was. Nadat bij enkele restaurants die dit gerecht op de kaart hadden de brandbommen door de ruiten vlogen, schonken restaurateurs deze gepaneerde lekkernijen ruimhartig aan de voedselbanken. Het tweede gevolg was dat de populaire Grüner Veltliner massaal voor dump Prijzen te koop werd aangeboden en in horecagelegenheden massaal omgeschonken werd in wijnflessen van niet-Oostenrijkse komaf.

De muziekbranche bleef nog volledig buiten schot, maar dat hield op nadat in het NRC een analyse gepubliceerd werd die onomstotelijk aantoonde dat het beluisteren van een Weense Wals bij bewust ongevaccineerden juist onbewust kon leiden tot traumatische beschadigingen. Die slechts te genezen waren door een Freudiaanse therapie. Die niet toegepast kon worden omdat Freud een Oostenrijker was waardoor de therapie dus anti-therapeutisch werken zou. Nadat muziekcritici deze analyse getypeerd hadden als ‘eentje waar de urgentie vanaf spat’, liep het zoals het liep. Dus met een algehele Weense Wals-luisterverbod in alle Amerikaanse staten met een Republikeinse voorganger en natuurlijk in

Hongarije. In dat land gaan ook stemmen op om niet meer aan Oostenrijk te willen grenzen. Dit alles betekende de nekslag voor het orkest van André Rieu. Zelfs in Oostenrijk kon de veiligheid van hem en zijn orkestleden niet gegarandeerd worden. Wat de koning van de Weense Wals deed besluiten zijn kroon in de mottenballen te leggen en zijn orkest te ontbinden. Een tweet van een prominent Kamerlid waarin gezegd werd dat André met zijn kutmuziek nu misschien het beste Shell achterna kon gaan, werd door Claudia de Breij instemmend geretweet. Waaruit bleek dat ons koningshuis deze opvatting deelde. Toch vind ik dat André beter verdiend had. Omdat hij tijdens de lockdown alle 120 werknemers – zijn hele orkest en alle roadies – zowat twee jaar lang volledig had doorbetaald, wat hem bijna al zijn spaarc centen kostte. Over centen gesproken. U weet toch dat ik schreef dat van de extra tv-concerten die de publieke omroep met extra overheidsgeld organiseerde om muzikanten corona door te sluiten, maar een stuiver van elke euro naar de artiesten ging? Volgens mij en een klokkenluider waarvan de naam bekend is bij de redactie

van dit blad. De organisatoren van deze muzikale tv-spektakels, mevrouw Lisa Boersen en de heer Carel Kuyl, beweerden dat ik jekte. En beloofden in het najaar cijfers waaruit blijken zou dat ‘een veelvoud van 5 procent’ naar de artiesten ging. Ook beloofden ze me dan in de media hard aan te zullen pakken wegens het bewust verspreiden van het liegvirus. Ik heb nog steeds geen prik hoeven te halen.

‘IK SCHREEF DAT VAN DE EXTRA TV-CONCERTEN DIE DE PUBLIEKE OMROEP MET EXTRA OVERHEIDSGELD ORGANISEERDE MAAR EEN STUIVER VAN ELKE EURO NAAR DE ARTIESTEN GING’

BETTER GET HIT

14-16 JANUARI
TILBURG

ESNS EXCHANGE

19-22 JANUARI

NACHT VAN DE VIOOL

28 JANUARI
TIVOLI VREDENBURG

FLAMENCO BIËNNALE

2-5 FEBRUARI
VERSCHILLENDE LOCATIES

GRACHTENFESTIVAL WEEKEND

12-13 FEBRUARI AMSTERDAM

BIRDS OF PARADISE FESTIVAL

9-13 MAART
UTRECHT

JAZZFEST

19 MAART
AMSTERDAM

Hoera!
De band gaat spelen
Het licht gaat aan
Applaus!
Doek gaat open
Publiek gaat staan
Opeens
Was er niks meer
Wat hij niet kon
De man die zich verzon

UIT: *VERZONNEN MAN*, 7.6.9.6.